

РЕЗЮМЕ

(МОНОГРАФИИ)

1. Ентропийни рамки на икономическите системи. Стено, Варна, 2009

Съвременната икономическата теория, основаваща се на общо приети икономически модели, се оказва не готова да предвиди появяващите се финансово-икономически кризи и този факт стимулира широкото обсъждане и преосмисляне на основите на дисциплината, които като цяло се опират на три базисни проблема: прекален формализъм, методологическа ограниченост, институционални причини. Кризата позволи с нова сила да се възобновят критиките на повечето ключови допускания от неокласиката, като „ефективен пазар“, „рационални очаквания“, „равновесие“, на които приетите модели базират своите твърдения. Тези допускания са признати, като нереалистични или прекалено абстрактни.

Търсейки възможната алтернатива, настоящото изследване има за цел да припомни традиционните взаимоотношения на икономическата теория с физиката, която от времето на И. Нютон до сега е извървяла дълъг път с доказани постижения, които остават като че ли извън ползрението на икономистите.

Ентропията навлиза в научен оборот през XIX век във физиката, но скоро намира приложение в космологията, биологията, информатиката. Не е направена последната крачка за приложение на ентропията в икономиката. В рамките на предложеното изследване се прави опит за намирането на допирни точки и явления от икономическия живот, които могат да бъдат описани и количествено измерени чрез ентропията. За тази цел в изложението е разгледана същността на категорията, нейните количествени аспекти. Акцентира се върху възможността за количествено определяне параметрите на икономическото равновесие чрез ентропийния подход. Разгледани са примери с възможно приложение на микро и макроравнище.

2. Социално-икономически измерения на рецесионната българска икономика в периода 2008-2013 г. Стено, Варна, 2014 (колективна монография). (Състояние и възможности на средната класа в България).

Средната класа гарантира стабилността на общественото развитие. Потреблението на средната класа, като цяло определя облика на икономиката. Тази прослойка е носител на националните ценности и традиции, стратегически е насочена към запазването на статуквото и служи, като основа за изграждането на обществено-политически консенсус. В развитите страни средната класа достига 70%, а в Япония – 90%. Реализирането на значителна по мащаб средна класа е национален приоритет за Русия, Китай и други страни.

В тази връзка в изложението се анализират вариантите за класификация и идентификация на средната класа в България. Подчертава се необходимостта, приоритетите на икономическото развитие да бъдат съобразени, не изключително към абстрактни и неуловими от населението цели, като „икономически растеж“, а създаването на устойчива и жизнеспособна средна класа.

3. Транзакционният подход при анализ на пазарните субекти: фирми и домакинства. Стено, 2016.

Транзакционният подход, исторически е първият, който поставя въпроса не само за това, защо съществуват фирмите, но давайки отговор на въпроса, поставя началото на цяло направление в икономическата теория.

Фирмите се създават с цел да минимизират транзакционните си разходи при използването на ресурсите, по начин предпочитан в сравнение с възможностите на традиционния ценови пазарен механизъм. При това конкурентните предимства на фирмите в новите условия могат да бъдат сведени до минимизацията не толкова на производствените разходи, а именно на транзакционните. Въпреки декларирания принцип за равнопоставеност и конкуренция между икономическите субекти, не всички транзакции осъществявани на пазара между предприятията и техните потребители имат конкурентен характер.

Величината на тези разходи остава извън ползрението на традиционната теория, а в новите условия на доминация на сектора на услугите те могат да бъдат от голямо значение. В тази връзка в изследването се анализират възможностите които предлага институционалния подход, като акцента се поставя върху идентификацията на транзакционните разходи. Разгледана е традиционната гледна точка за същността на тези разходи, като се предлага разширено виждане за техния обхват и счетоводна локация.

Особено място се отделя на транзакционните разходи , като източник на пазарна власт и в тази връзка на необходимостта от тяхната минимизация. Главните цели на икономическото развитие, като правило се свеждат до икономически растеж, финансова стабилност и прочие макроикономически цели, като на този фон, често се забравя основното изискване предложено от класиците, неокласиците и на практика всички алтернативни направления, че идеалната пазарна структура гарантираща максимална ефективност при използването на оскъдните ресурси се реализира в условията на съвършена конкуренция. Именно транзакционните разходи на определен етап от развитието на фирмите, водят до получаването на конкурентни предимства, под формата на ограничена или пълна пазарна власт. Държавата, в рамките на антимонополното регулиране, ограничавайки тази власт може да намери допълнителни аргументи опирайки се на транзакционния подход.

Домакинствата, като правило подценявани в теоретичните анализи на класиците и неокласиците, намират заслужено внимание в трудовете на институционалистите. В рамките на нашето изследване предлагаме вариант за адаптация на транзакционния подход спрямо домакинствата, като определяме обхвата и същността на транзакционните разходи за

българските домакинства за обозрим от статистиката период. Може да се проведе аналогия в поведението на фирмите и домакинствата, като икономически субекти, по отношение на стратегиите им за управление и минимизиране на транзакционните разходи.

РЕЗЮМЕ

(СТУДИИ)

1. Възможности за количествено измерване на транзакционните разходи на микроиво. Годишник на ИУ – Варна, том 85/86, 2013 – 2016.

На съвременния етап на глобалното икономическо развитие привлича вниманието факта, че конкурентната борба се измества от сферата на реалното производство към областта на неговата подготовка, обслужване и реализация на готовата продукция, тоест към сферата на транзакционните разходи. Тяхното съществуване и нарастваща роля е забелязана отдавна, но все още си остава теоретична конструкция, поради липсата на задоволителни, общо приети методи за тяхното количествено измерване. Настоящото изследване е опит в тази посока с цел теорията за транзакционните разходи да се доближи до практиката и ежедневието на експертите и предприемачите. В тази връзка е уточнена съвременната интерпретация на транзакционните разходи, техния обхват и възможността да бъдат идентифицирани в съществуващата финансово-счетоводна документация. Анализирани са предприятия от финансовата сфера и стоманодобива, като пример за два полюса в бизнес стратегиите по отношение на мащаба и използването на транзакционните разходи.

РЕЗЮМЕ

(СТАТИИ)

1. „Относно отрасловата структура на общественото производство в условията на преход“, сп. Известия, кн. 2, 1997

В статията се анализират проблемите на отрасловото реструктуриране на българската икономика в първите години на прехода. Липсата на приоритети и приемственост в програмите за провежданите реформи, забавя приспособяването на икономическата система към новите пазарни условия. Особен проблем се очертава неефективното управление на държавната собственост в конкурентна среда. Посочени са отраслите играещи за анализирания период стабилизираща роля и демонстриращи възможности за успешно прилагане на пазарните отношения в българската икономика.

2. „Основни приоритети и възможности за икономически растеж“. сп. Известия, кн. 4, 1999.

Хармоничното и стабилно развитие на обществото предполага определянето и следването на стройна йерархия от цели, приоритети, задачи – изградени на базата на обществен консенсус. През изминалите години на преход, подобна система от цели и приоритети не е реализирана. Правилното им определяне предполага максималното използване на съществуващия потенциал, възможностите за международна интеграция, оценка на реалните възможности на съществуващата отраслова структура и предлагането на нова.

3. "Премията на Алфред Нобел и съвременни проблеми на икономическата наука", сп. Известия, кн. 4, 2000

Статията е посветена на 100 годишнината от създаването на Нобеловата фондация и 80 години ИУ – Варна. И двете дати са повод за възможни изводи и за определяне на перспективните области за развитие на икономическата наука. Разгледани са приносите на Нобеловите лауреати по икономика и тяхното утвърждаване в теорията и практиката, като се акцентира върху приноса на еволюционистите.

4. "Конкуренция и пазарно равновесие" сп. Известия, кн. 4, 2003

В икономическата литература, а така също обществената нагласа приема конкуренцията, като главна движеща сила в пазарната икономика. В същото време съществуват редица фактори проявявани от пазарната действителност или от регулиращи пазарните отношения институции, които могат да ограничат или изцяло да елиминират ролята на конкуренцията. В изложението се разглеждат възможните пасиви и ограничения, които могат да възникнат по отношение на конкуренцията предизвикани от страна на фирменото предлагане.

5. "Ентропия в икономиката: теоретико-методологически аспекти" сп. Известия, кн. 2, 2005

В статията се разглеждат основните характеристики на категорията „ентропия“ и възможността за нейното приложение в икономическия анализ. В рамките на перспективно направление „теория на хаоса“, ентропията играе особена роля, като мярка за неопределеността или, като критерии за разграничаването на „хаоса“ от „реда“, в това число и в обществено-икономическите системи. Разгледани са примери, демонстриращи приложението на ентропията на микро и макроравнище, което позволява да бъдат формулирани и предложени нови критерии за анализ на развитието на икономическата система.

6. “Равновесие в икономиката – ентропийната версия”. сп. Известия, кн. 3, 2007

Концепцията за равновесието е централна в икономическата теория. Въведена от създателите на икономическата наука през годините тя претърпява развитие, сблъсква се с аргументирани критики до степен на пълно отрицание възможността за нейното съществуване. Особено след публикуването на теоремата на Дебре – Зоненшайн – Мантел, търсенето на алтернативи и възможни опровержения се ускоряват. Своя принос в посоченото направление може да изиграе ентропийната версия за равновесието, която привлича със своята универсалност и приложимост на прилаганите инструменти.

7. „Кризи и ликвидност – институционални алтернативи”, сп. Икономически и социални алтернативи, бр. 1, 2015

В рамките на статията е направен опит за преглед на теориите, изследващи значението на паричното обръщение в иницирането и разпространението на колебанията в деловата активност. Тези теории известни като монетарни теории за деловите цикли се явяват сравнително по-широки като обхват от чисто паричните теории. На фона на тяхното разнообразие и породилото се през последните години известно колебание в прогностичните им възможности особена роля и място може да заеме институционалната теория. Възникнала като своеобразна опозиция на традиционния икономикс, тя отразява, не толкова с помощта на формални модели и логически схеми, живата икономика в цялото и многообразие. Един от възможните алтернативни аспекти на нейното приложение касае проблема с ликвидността на глобално равнище до който се стига с устойчива периодичност от XVII век насам. През последните години в тази връзка се предприемат нови практики и усилия от Централните банки и правителства на водещите държави, които имат нужда от теоретично осмисляне и обосноваване.

РЕЗЮМЕ

(ДОКЛАДИ)

- 1. “Ентропия в икономиката” – сборник доклади от научна конференция с международно участие ИУ-Варна, Наука и Икономика, 2005.**

В направения доклад се разглеждат особеностите на ентропията (Втория закон на термодинамиката) и възможността за приложение в икономическия анализ. Предлагат се отговори на редица въпроси като: имат ли ентропийни характеристики икономическите системи, могат ли да бъдат измервани тези характеристики количествено и качествено, възможно ли е да се използват като критерии за икономическо равновесие на микро и макроравнище.

- 2. „Алтернативни методи за анализ – ентропийният подход”, юбилейна конференция УНСС, 20-21 ноември 2008г.**

Като възможна алтернатива на традиционния неокласически подход при определянето на оптималните равнища на икономическа активност както на микро така и на макроравнище се предлага да се използват особеностите на ентропийния подход. За разлика от приетите икономически критерии за оптималност, които могат да бъдат твърде различни за различните нива на анализ и за конкретни субекти, то ентропийната версия предлага точни съотношения и пропорции. Разгледан е пример за ролята на ПЧИ по региони в България и ентропийната версия за тяхната ефективност.

3. „Икономическата криза и „свободните пари“. Сборник доклади от юбилейна международна научна конференция 2010 ИУ-Варна Том 1.

През 2010 година се навършват 80 години от смъртта на Силвио Гезел, автор признан и цитиран от И. Фишер, Дж. М. Кейнс, А. Айнщайн и несправедливо забравен днес от официалната наука. В условията на глобалната икономическа криза, когато се търсят обяснения и пътища за изход от проблемите, Силвио Гезел може отново да ни бъде полезен и може би в крайна сметка признат в намирането на правилните решения. Присъщите на пазарната система провали и предели на развитие според С. Гезел могат да бъдат преодолявани с помощта на „свободните пари“, като по този начин се премахне главният източник на напрежение в условията на днешната икономическа криза – ликвидността.

4. „Транзакционни разходи: класификация и измерване (микрониво)“. Известия на съюза на учените – Варна, 2014 г.

В доклада се разглежда феномена транзакционните разходи, като обективни загуби на икономическите агенти, възникващи в процеса на реализацията на произведените стоки и услуги. Извършеният преход от българската икономика е съпроводен с рязкото увеличаване броя на фирмите и предприемачите, като абсолютното болшинство са частни и като правило в сектора на услугите. За повишаването на ефективността на икономическите субекти е необходимо съкращаването на непроизводствените разходи за организация на размяната, определяни като транзакционни. За да се ограничат тези разходи е необходимо да се определят източниците на тяхното възникване, факторите на тяхната динамика, а така също да се определи методът за тяхното най-пълно измерване на микрониво.

5. «Транзакционният подход: алтернатива и приемственост» (под печат)

Съвременната икономическа теория много често е критикувана от редица автори и научни направления. Много от тях говорят за криза в теорията, като цяло. Въпреки това, тотално отхвърляне на „мейнстрийма“ би било несправедливо, тъй като абсолютното болшинство от изследователите използват неговият инструментариум и прогнозиращи функции. Ето защо, когато се анализират кризисните явления в съвременната теория би било правилно да се говори за тяхната ограниченост или непълнота. Възможност за преодоляване на някои от тези явни недостатъци на традиционната теория предлага институционална теория, по-специално теорията на транзакционните разходи, обосноваваща необходимостта и възможността за избягване на ограничената рационалност от допълнителни разходи за информация, реклама и други разходи.

РЕЗЮМЕ

(учебници)

1. МИКРОИКОНОМИКА (колектив), Стено, 2012, ред. З. Младенова. Глава 2. ФОРМИ НА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА ОБЩЕСТВОТО

Във тази част на учебника се разглеждат различните механизми за разпределение на оскъдните ресурси използвани от конкуриращите се икономически субекти. Те могат да бъдат непазарни (принуждение, правото на първия, случаен избор, традициите) и пазарни. Особено място в този механизъм заема държавата, чиято роля е демонстрирана с теоремата на Ароу.

Разгледана е подробно същността и класификацията на икономическите системи според различни критерии: формационен, стадиен, цивилизационен, информационен и организационен. Акцентира

се върху критериите прилагани от привържениците на организационния подход в рамките на който се откроява пазарната икономическа система от съвременен тип. Разгледан е кръговият модел на пазарната система, с формиращите я икономически субекти и потоците от стоки и пари, обуславящи пазарните зависимости.

Проследен е генезиса и предпоставките за появата и развитието на пазарната система, нейната еволюция и съществуващите модели пазарни системи в различните региони.

2. МАКРОИКОНОМИКА (колектив), Стено, 2015, ред. Вл. Владимиров. Глава 12. БЮДЖЕТЕН ДЕФИЦИТ И ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

В тази глава се разглеждат основните въпроси, свързани с бюджетния дефицит и държавен дълг. Коментират се различните видове бюджетни стратегии, разглеждат се източниците на дефицитно финансиране, представени са най-важните концепции за тежестта на дълга и неговите макроикономически ефекти. В приложението към темата разглежданите проблеми се конкретизират във връзка с икономическата практика на България през последното десетилетие.